

УДК 141

С. Дьячук

(Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”)

ЕТНОПЕДАГОГІКА ЯК ФАКТОР МЕНТАЛЕТВОРЕННЯ

Останнім часом серед науковців – педагогів, психологів, соціологів та культурологів – спостерігається стійкий інтерес до етнопедагогіки (народного педагогічного досвіду певної етнічної спільноти). Основну увагу приділяють, головним чином, можливості використання етнопедагогічних традицій у сучасній навчально-виховній практиці. Однак, на нашу думку, феномен етнопедагогіки полягає не лише в унікальності педагогічних надбань. Специфіка етнопедагогіки кожного етносу зумовлена особливостями його національного менталітету та характеру, особливостями суспільно-історичного розвитку етносу. Разом з тим етнопедагогіка сама виступає важливим фактором «менталетворення». На нашу думку, етнопедагогіці належить пріоритетна роль у формуванні національної самосвідомості (як індивідуальної, так і колективної), визначальних рис психічного та інтелектуального складу певної етнічної спільноти, а також в утвердженні у суспільстві певного національного типу людини.

Характерними рисами власне української етнопедагогіки є антропологічність, персоналістичність, панестетизм та панетизм, кордоцентризм та гуманізм. Українському етнопедагогічному мисленню притаманні діалогічний характер та екзистенційно-персоналістична спрямованість. Українська етнопедагогіка є універсальним способом формування «української людини» в її взаємозв'язках з оточуючим світовим культурним простором. Традиційне сімейне виховання та стиль родинного життя українців сприяли формуванню багатьох визначальних рис національного психічного та розумового складу. Так, зумовлений історичними чинниками переважно матріархальний характер української родини, провідна роль у ній жінки-матері призвели до формування норм поведінки та національного ідеалу людини, які підпорядковані типовим для жіночої свідомості цінностям. Про це свідчить кордоцентризм українців, звідси впливають такі риси, як гуманізм, естетизм, толерантність, миролюбність, емоційність.

Етнопедагогіці також належить провідна роль у становленні національної самосвідомості (як ідентифікації себе з певною етнічною спільнотою). Прагнення особистості до самоідентифікації з певною людською спільнотою, усвідомлення себе ланкою в стабільному ланцюгу людського роду – одна з природних людських потреб, без її реалізації особистість неминуче стикається з низкою проблем соціального й психологічного характеру. Сучасна етнопсихологія та культурологія пов'язує процес формування національної самосвідомості передусім із засвоєнням національної мови, яка є важливим способом відображення дійсності в її національному виявленні. На ґрунті національної мови створюється система понять, що визначає лінгвістичну картину світу. У процесі оволодіння національно-мовними категоріями, які відтворюють спосіб життя, особливості мислення, психології і світовідчуття даного народу, розвивається національна свідомість. В етнопедагогічній практиці національна мова представлена у найбільш досконалій, випробуваній часом формі. Це, передусім, усна народна творчість: численні приказки, прислів'я, пісні, казки, легенди, молитви, замовляння тощо. Не лише закладений у них зміст, але також і властиві даній мові ритмика, мелодика формують відчуття приналежності саме до цієї етнічної спільноти.

Отже, етнопедагогіка є важливим фактором формування національної свідомості та менталітету.